

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 17.6.2021
Sayı : 1797

Prof. Dr. İbrahim Ö. KABOĞLU
İstanbul Milletvekili
Anayasa Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

244 sayılı Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifimiz gerekçesiyle ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 16.06.2021

İbrahim Ö. Kaboğlu

İbrahim Ö. Kaboğlu
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tah Komisyon	Anayasa
Esas Komisyon	Disiplin
Tarih : 17 Haziran 2021	Esas No: 2/3678

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LIĞI
17 Haziran 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
17 Haziran 2021
No. 829749
ENYİ KAYITLANMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Milletlerarası andlaşmaların uygun bulunması ve onaylanması konusu, Anayasa'nın 90. maddesinde düzenlenmiştir. Anayasa madde 90 düzenlemesi, genel kural olarak; bir milletlerarası andlaşmanın onaylanmasının, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağılı olduğunu düzenlemektedir. Onaylanmanın kanunla uygun bulunması, genel kural olarak düzenlemiş; Anayasa'nın 90. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamındaki milletlerarası andlaşmalar ise, genel kuralın istisnası olarak öngörölmüştür.

31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un 2018 yılında 703 sayılı KHK ile değıştirilmeden önceki adı şöyleydi: "Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun". 244 sayılı Kanun'un "Onaylanmanın uygun bulunması kanunu" başlıklı ikinci maddesi ile "Onaylama ve sair tasarruflar" başlıklı üçüncü maddesi ile diğer birçok maddesi, 2018'de 703 sayılı KHK ile ilga edilmiştir. Bu hususlar daha sonra 9 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir. Bugün, konuya ilişkin olarak, kapsamı daraltılmış 244 sayılı Kanun ve 9 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi birlikte yürürlüktedir. Ne ki; Anayasa'da milletlerarası andlaşmaların uygun bulunması ve onaylanması düzenlenmiş olsa da, yürürlüğe ilişkin hususlar ve uluslararası andlaşmanın sona erdirilmesi ve uluslararası andlaşmadan çekilme konularında, mevzuatta açık bir düzenleme yer almamaktadır.

Anayasa'nın, milletlerarası andlaşmaları uygun bulmaya ilişkin 90. maddesi, ilk fıkrasında, bu alanda genel bir kural olarak kanunilik ilkesini öngörmektedir. Kanunilik ilkesine tabi bir alan, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasa'nın 104. maddesi uyarınca, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasına ilişkin usul ve esasların bir cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle değıl ama bir kanunla düzenlenmesi gerekir. Bu itibarla; olağanüstü halin ilan sebebiyle ilişkisiz kapsamı itibariyle de Anayasa'ya açıkça aykırı olan 703 sayılı KHK ile birlikte 9 no'lu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi aracılığıyla yaratılan tablonun hukuki karşılığı, fonksiyon gaspidir.

20 Mart 2021 günü Resmi Gazete'de yayımlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nda, "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ("İstanbul Sözleşmesi") Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesi gereğince karar verildiğı belirtilmiştir. Bu karar, milletlerarası andlaşmaların sona erdirilmesi ve bu andlaşmalardan çekilme konusunda, yetki bakımından tartışmalara ve tevkilere neden olmuştur. İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin karar, gerçekte, Anayasa'nın 90. maddesinin yetki ve usulde paralellik ilkesi uyarınca zımnen içerdiği hukuki rejime aykırı olmanın yanında; bundan sonrası için de, milletlerarası andlaşmalar rejimine ilişkin olarak tehlikeli bir yol açılmasına sebep olmuştur. Anılan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'ndan sonraki süreçte, bazı TBMM mensuplarının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Montrö Sözleşmesi gibi temel önemi haiz andlaşmalardan da Cumhurbaşkanlığı kararı ile çıkılabileceğini beyan etmeleri; İstanbul

Sözleşmesi'nin feshine ilişkin girişimin, hukuk sisteminin geneli açısından doğurduğu tehlikenin ciddiyetini göstermiştir.

İnsan haklarına dayalı devletin kazanımlarını korumak, kanunilik ilkesini tatbik etmek, yürütmenin Anayasa'ya aykırı işlemlerini engellemek, yetki tartışmalarını sonlandırmak ve ülkenin kurucu metinlerinin akibetinin tek kişinin öznel değerlendirmesine bağlı bulunduğuna ilişkin keyfi yaklaşımları ortadan kaldırabilmek adına; milletlerarası andlaşmaları sona erdirmeye ve bu andlaşmalardan çekilme konularının, Anayasa madde 90 hükmünün ruhuna ve bir kamu hukuku ilkesi olan yetki ve usulde paralellik ilkesine uygun bir şekilde, kanunda düzenlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

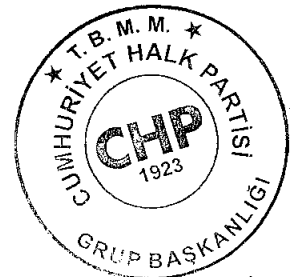
MADDE 1 – 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun’un 2018 yılında 703 sayılı KHK ile değiştirilmeden önceki adı şöyleydi: “Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun”. 244 sayılı Kanun’un 2018 yılında ilga edilmiş 2. ve 3. maddeleri bakımından bu kanun teklifiyle öngörülen değişikliklerin 244 sayılı Kanun’un yürürlükteki kapsamında yol açacağı genişlemeyi kavramak üzere, Kanun’un adı, şu şekilde değiştirilmiştir: “Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanması, Yürürlüğü, Yayınlanması, Sona Erdirilmesi ve Bu Andlaşmalardan Çekilme ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun”.

MADDE 2 – Anayasa’nın 90. maddesinde düzenlenen milletlerarası andlaşmalara ilişkin temel kanuni düzenleme, 244 sayılı Kanun’dur. Bu Kanun’un milletlerarası andlaşmanın uygun bulunmasına ilişkin 2. maddesi 703 sayılı KHK ile ilga edildikten sonra; “Onaylama ve onaylamanın uygun bulunması” hususu, 9 no’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 2. maddesiyle düzenlenmiştir. Anayasa’nın 90. maddesinde kanunilik ilkesine tabi tutulmuş bir konunun uygulamasına yönelik düzenlemenin de kanunla yapılması gerekli olduğundan; milletlerarası andlaşmaların uygun bulunması hususunun Anayasa’nın 90. maddesine uygun olarak kanunla düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu şekilde; yürütmenin işlem ve eylemleriyle yahut yorum hataları sebebiyle, kanunilik ilkesine Anayasa’nın 90. maddesinin 2. ve 3. fıkralarında öngörülmemiş istisnaların getirilmesinin ve uygulamaya ilişkin belirsizliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Kanun’un bu maddesi, 9 no’lu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin 2. maddesini zımnen ilga edecektir.

MADDE 3 – Milletlerarası andlaşmaların onaylanması ve yürütülmesine ilişkin konularla, milletlerarası andlaşmanın sonlandırılması ve milletlerarası andlaşmadan çekilmeye ilişkin konulardaki usul ve yetkiye ilişkin ortaya çıkan tartışmaların önüne geçmek amacıyla; bu konunun, kanun düzeyinde ve Anayasa 90. maddesi bağlamındaki ayırım dikkate alınarak düzenlenmesi amaçlanmıştır. Özellikle, Anayasa’nın açık şekilde ifade etmemesine rağmen, milletlerarası andlaşmaların sona erdirilmesi ve bu andlaşmalardan çekilme konularında; Anayasa Mahkemesi’nin de başvurduğu bir kamu hukuku ilkesi olan yetki ve usulde paralellik ilkesinin esas alınmak gerektiği izahtan varestedir. Onaylanması, TBMM tarafından çıkarılacak uygun bulma kanununa bağlı olan andlaşmaların sona erdirilmesi veya bu andlaşmalardan çekilme, TBMM’nin uygun bulma kanunu çıkarması durumunda mümkün kılınmıştır. Kanun’un bu maddesi, 9 no’lu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin 3. maddesini zımnen ilga edecektir.

MADDE 4 – Yürürlük maddesidir.

MADDE 5 – Yürütme maddesidir.

**BAZI ANDLAŞMALARIN YAPILMASI İÇİN CUMHURBAŞKANINA YETKİ
VERİLMESİ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un adı, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanması, Yürürlüğü, Yayınlanması, Sona Erdirilmesi ve Bu Andlaşmalardan Çekilme ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Cumhurbaşkanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun”

MADDE 2 – 244 sayılı Kanunun 2'nci maddesi, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Onaylamanın uygun bulunması

MADDE 2 – Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması veya bu andlaşmalara katılma, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylama veya katılmayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkra göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

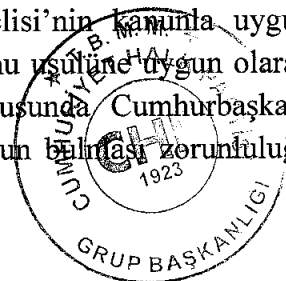
Türkiye Cumhuriyeti kanunlarında değişiklik yaratan her türlü andlaşmanın yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

MADDE 3 – 244 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Onaylama, sona erdirme, çekilme ve sair tasarruflar

MADDE 3 – Onaylanmaları, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanunla uygun bulmasına bağlı olan milletlerarası andlaşmalar; uygun bulma kanunu usulüne uygun olarak Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra, yürürlük hükmü doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı kararıyla onaylanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanunla uygun bulması zorunluğu

olmayan ve Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası ile bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamında yer alan milletlerarası andlaşmalar, Cumhurbaşkanı kararıyla onaylanır.

Onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanunla uygun bulmasına bağlı olan milletlerarası andlaşmalara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağlayan bir milletlerarası andlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andlaşmaların uygulama alanının değiştiğini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma, Cumhurbaşkanı kararı ile olur. Onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanunla uygun bulmasına bağlı olan milletlerarası andlaşmaları sona erdirmeye veya bu andlaşmalardan çekilmeye, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin sona erdirmeyi veya çekilmeyi kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası ile bu Kanunun 2'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamında yer alan milletlerarası andlaşmalara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağlayan bir milletlerarası andlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andlaşmaların uygulama alanının değiştiğini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye, Cumhurbaşkanı kararı ile olur.

Onaylama veya katılma konusu olan milletlerarası andlaşmanın Türkçe metni ile andlaşmada muteber olduğu belirtilen dil veya dillerden biri ile yazılmış metni, onaylanmasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararına ekli olarak Resmi Gazete'de yayınlanır.”

MADDE 4 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

